

Crisistijd in de jaren dertig

Door L. Murk

De slechte economische omstandigheden in de jaren dertig zijn berucht geworden. Eén van de gevolgen hiervan was dat veel mensen zonder werk kwamen te zitten. Ook IJsselstein werd door grote werkloosheid getroffen. Vooral onder de loswerkmannen die geen vaste 'baas' hadden, waren er veel zonder werk. Om een indruk te geven van de omvang van het aantal werkloze arbeiders volgen hier wat cijfers:

1931 ± 65 werklozen
1932 ± 170 werklozen
1933 ± 240 werklozen
1934 ± 350 werklozen

Deze cijfers moet men zien in samenhang met het inwoneraantal van ± 4800. Landelijk lag de werkloosheid op 17% van de beroepsbevolking. Naar schatting lag het voor IJsselstein wel op 30 tot 35%.

De overheid was door dit hoge percentage zeer bezorgd. De door de overheid bedachte *werkverschaffing* was een onderdeel van het systeem der 'steunverlening'. De *steuntrekker* was verplicht, op straffe van uitsluiting, om elders op van overheidswegen aangewezen objecten te gaan werken.

Zo moesten IJsselsteinse mannen werken in Diever, Steenwijk en Giethoorn. De werkzaamheden bestonden uit het aanleggen van fietspaden, ontginning van heide, planten van bomen en het graven van een kanaal.

De verdienen waren in de werkverschaffing minimaal, omdat IJsselstein was ingedeeld in de laagste loonklasse. Voor een hele week werken van 48 uur kreeg moeder de vrouw niet meer dan f 7,- à f 8,- gulden in haar handen gestopte door de gemeenteontvanger. Daarnaast kreeg men dan nog een paar pakjes 'crisisboter' (slechte margarine).

De mensen uit de grote steden kregen veel meer uitbetaald, soms wel het dubbele of meer.

De mannen verbleven in grote barakken die bij het werk waren opgesteld. Men kan zich voorstellen dat het niet prettig was om daar te verblijven; de omgeving en lage beloning werkten sterk demoraliserend. De mensen moesten zichzelf vermaken en zoals vaak zijn er altijd wel mensen die proberen het moraal op te vijzelen. Enkelen die muzikaal waren hadden hun accordeon meegenomen. Eén van die mensen was Wim van Doorn met de bijnaam 'poessie' uit de Koningstraat. Van beroep was hij meubelmaker en spuitser. Hij heeft in het Overijsselse een lied gemaakt dat bekend is geworden onder arbeidersklasse van IJsselstein. In mijn kinderjaren heb ik dat lied van mijn vader geleerd, ook hij werkte daar. Jammer genoeg kon ik me nog maar enkele regels herinneren. Gelukkig was op een van de dia-avonden van de HKY mevrouw Mien van Mildert-Heikoop aanwezig die het gehele lied nog kon zingen.

Op de wijs van: 'Daar bij die molen'

Vers 1

Ik weet een heerlijk plekje grond
Bij Steenwijk in de buurt
Door B. en W. van IJsselstein
Zijn wij daar heen gestuurd
Daar graven wij steeds in 't Kanaal
Soms is het veen dan zand
Maar door het heerlijk zonnetje
Zo lekker bruin gebrand

Refrein

Daar op die weide (ook wel heide)
Die mooie weide
Daar brengen wij

Onze veer-tien dagen door
Toch zijn wij blijde (2 keer)
Bij het vertrek van het vrijdagmiddag spoor

Vers 2

En op het werk daar staat een keet
Met een grote stok eraan
Daar ziet men 's morgens bij begin
Een bal naar boven gaan,
En bij het rust en avond uur
Dan gaat hij weer omlaag
Dan roepen wij: 'jongens de bal is weg
Voldoende voor vandaag'

Refrein

Vers 3

En 's avonds is het werk gedaan
Dan gaan wij weer naar kamp
Ons maag verstrakt van 't werken moe
Een lichte hongerkramp
De kok beheerst en zegt dan: 'wacht,
nog eventjes geduld
Om half zeven gaat de bel
Dan wordt je maag gevuld'.

Refrein

Gezongen en geschreven door Mevrouw
J. W. van Mildert-Heikoop, beter bekend
als 'Mien Heikop'.

Om het leven in de crisistijd voor families
financieel wat draaglijker te maken werd in
IJsselstein het zogenaamde crisiscomite
opgericht. De leden daarvan trachtten zo
goed mogelijk de gezinnen van de werklozen
te helpen, door het verstrekken van kleding,
voedsel en brandstof. In dit comite waren alle
gezindten en richtingen vertegenwoordigd,
hetgeen in die tijd haast ondenkbaar was.

De twee belangrijkste animators waren
Antoon Peek de metselaar en slijter Aart de
With. Deze twee mannen waren 'kleine
zelfstandigen' en hebben voor de IJsselsteinse
gemeenschap op sociaal en cultureel gebied
veel betekend. Op de foto zittend, derde van
rechts Antoon Peek en naast hem Aart de With.

De vragen aan u zijn:

De foto van het crisiscomite is genomen voor
de openbare school aan de Walkade in ±
1938. Bij deze gelegenheid hadden de dames
zich verkleed voor de een of andere actie.
Welke actie was dit en wie zijn de andere
personen die op de foto staan? Zijn er nog
foto's van deze 'IJsselsteinse gemeenschap' in
den vreemde en is er nog meer over te verhalen.

Uw reactie's kunnen ingeleverd worden bij
L. Murk, IJsselstraat 24.

